

**ЩОДО ПИТАННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА
ДОГОВОРОМ БАНКІВСЬКОГО ВКЛАДУ**

О.Є. Фетісова,

студентка 4 курсу юридичного факультету

Харківського національного університету

Із різних регіонів України повідомляють про відмову деяких банків повертати вклади (депозити). Іноді взагалі відмовляються це робити, а подекуди погоджуються, але видають грошові кошти частково. Причому йдеться не про дострокову видачу депозиту, яку Національний банк України заборонив банкам у грудні 2008 року, а вчасне зняття коштів, яке ніхто не скасовував. Відмова банків повертати гроші – це тенденція чи прикрі винятки? Як українському вкладникові забрати свої гроші, якщо банк відмовляється їх віддавати?

Відносини банку з клієнтом регулюються законодавством України, нормативно-правовими актами Національного банку України та угодами (договорами) між клієнтом та банком (ст. 55 Закону України "Про банки та банківську діяльність").

Згідно зі ст. 1058 ЦК України за договором банківського вкладу (депозиту) одна сторона (банк), що прийняла від другої сторони (вкладника) або для неї грошову суму (вклад), що надійшла, зобов'язується виплачувати вкладникові таку суму та проценти на неї або дохід в іншій формі на умовах, встановлених договором.

До відносин банку та вкладника за рахунком, на який внесений вклад, застосовуються положення про договір банківського рахунка (глава 72 ЦК України), якщо інше не встановлено цією главою або не впливає із суті договору банківського вкладу (ст. 1058 ЦК України).

Сторонами даного договору є банк та вкладник, фізична або юридична особа.

Договір банківського вкладу є двостороннім, реальним та оплатним. Цей договір вважається укладеним з моменту передачі вкладником грошових коштів у розпорядження банку, тому він реальний. За користування грошовими коштами вкладника, банк виплачує йому проценти і тому цей

договір є оплатним. Договір банківського вкладу являється двостороннім, оскільки його сторони мають взаємні права та обов'язки.

Вкладник має право на одержання від банку процентів від суми вкладу або доходів у іншій формі за використання банком грошових сум, що належать вкладнику, у тому числі і в разі дострокового розірвання договору.

Вкладник зобов'язаний, відповідно до умов договору, передати для зарахування суму вкладу шляхом внесення коштів на рахунок.

Банк має право використовувати грошові кошти на рахунку клієнта, гарантуючи його право безперешкодно розпоряджатися цими коштами. Банк не має права визначати та контролювати напрями використання грошових коштів клієнта та встановлювати інші, не передбачені договором або законом, обмеження його права розпоряджатися коштами на власний розсуд (ст. 1066 ЦК України).

За договором банківського вкладу, незалежно від його виду, банк зобов'язаний видати вклад або його частину на першу вимогу вкладника, крім вкладів, зроблених юридичними особами на інших умовах повернення, які встановлені договором. Умова договору про відмову від права на одержання вкладу на першу вимогу є нікчемною (ст. 1060 ЦК України).

За договором банківського рахунка банк зобов'язується приймати і зараховувати на рахунок, відкритий клієнтові (володільцеві рахунка), грошові кошти, що йому надходять, виконувати розпорядження клієнта про перерахування і видачу відповідних сум з рахунка та проведення інших операцій.

Відповідно до ст. 1060 Цивільного кодексу України договір банківського вкладу укладається на умовах видачі вкладу на першу вимогу (вклад на вимогу) або на умовах повернення вкладу зі спливом встановленого договором строку (строковий вклад). Договором може бути передбачено внесення грошової суми на інших умовах її повернення.

Обмеження прав клієнта щодо розпоряджання грошовими коштами, що знаходяться на його рахунку, не допускається, крім випадків обмеження

права розпорядження рахунком за рішенням суду у випадках, встановлених законом (ст. 1074 ЦК України).

Правові відносини між банком і клієнтом виникають у момент укладення депозитного договору обома сторонами і діють до повного виконання взаємних зобов'язань. Банк гарантує клієнту збереження таємниці вкладу. Банки зобов'язані повертати гроші, покладені на депозит. Інакше вони порушують і закони, і умови договору з вкладником. У такому випадку обов'язково настають певні правові наслідки, тобто санкції.

Однак, останнім часом, у відносинах вкладників і банків з'явилась негативна тенденція – банки не виконують своїх зобов'язань щодо повернення депозитів. Насамперед, це зумовлено тим, що усі вклади, залучені на умовах договорів, є строковими, і на них поширюється заборона, встановлена постановою Правління Національного банку України від 04.12.2008 р. N 413 «Про окремі питання щодо діяльності банків», так як вони вкладені в дострокові кредити та інші активи.

Слід зазначити, що згідно з ч. 2 ст. 56 ЗУ «Про Національний банк», нормативно – правові акти Національного банку, у тому числі постанови Правління Національного банку, не можуть суперечити законам України та іншим законодавчим актам України.

Відмовляючи у видачі (вкладів) депозитів вкладникам, банки позбавляють можливості володіти, користуватися і розпоряджатися грошовими коштами, тобто, порушують одне з конституційних прав людини, право власності, яке гарантоване ст. 41 Конституції України.

Коли вкладнику відмовляються повертати гроші з депозиту, найефективніший шлях захисту своїх прав – звернення до суду із відповідним позовом. І це не вкладник, а банк має доводити свою правоту. Якщо у вкладника закінчується строк договору, він повинен звернутися із заявою до банку з проханням повернути грошові кошти у тій валюті, в якій внесено вклад упродовж 3 днів. За 3 дні, навіть не маючи ніякої відповіді від банку, вкладник може звертатися до суду.

Згідно із ч. 5 ст. 1058 ЦК договір банківського вкладу, в якому вкладником є фізична особа є публічним договором (ст. 633 ЦК). У ч. 2 ст. 633 ЦК зазначається, що умови публічного договору встановлюються однаковими для всіх споживачів. Звідси слідує, що фізична особа – вкладник у договорі банківського вкладу вважається споживачем. Згідно з ч. 3 ЗУ «Про захист прав споживачів» споживачі звільняються від сплати державного мита за позовами, що пов'язані з порушенням їх прав, тому при поданні такої позовної заяви судовий збір не сплачується.

Отже, вагатися зі зверненням до суду за захистом свого порушеного права ні в якому разі не варто.

Науковий керівник: О.В. Розгон